



Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ANTHONY MICHAEL COLLINS
esitatud 13. oktoobril 2022¹

Kohtuasi C-435/22 PPU

Generalstaatsanwaltschaft München
versus
HF

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Oberlandesgericht München (liidumaa kõrgeim üldkohus Münchenis, Saksamaa))

Eelotsusetaotlus – Eelotsuse kiirmenetlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Schengeni rakenduskonventsioon – Artikkel 54 – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 50 – *Ne bis in idem*'i põhimõte – Isikute vaba liikumine – Liidu kodakondsus – Kolmanda riigi kodaniku liikmesriigi poolt Ühendriikidele väljaandmine kahepoolse väljaandmislepingu alusel – Kolmanda riigi kodanik, kes on teises liikmesriigis samade tegude eest lõplikult süüdi mõistetud ja kes on karistuse täies ulatuses selles liikmesriigis ära kandnud – Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide vaheline väljaandmisleping – ETLT artikkel 351

Sissejuhatus

1. Eelotsusetaotlus, mille on esitanud Oberlandesgericht München (liidumaa kõrgeim üldkohus Münchenis, Saksamaa), käsitleb Ameerika Ühendriikide poolt Saksamaa Liitvabariigile esitatud taotlust anda välja kolmanda riigi kodanik seoses kriminaalmenetlusega tegude eest, mille eest on talle teises liikmesriigis juba mõistetud lõplik karistus, mille ta on täies ulatuses ära kandnud.

2. Kas sellises olukorras on võimalik kohaldada *ne bis in idem*'i põhimõtet, mis on sätestatud Schengenis 19. juunil 1990 alla kirjutatud ja 26. märtsil 1995 jõustunud konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrusega (EL) nr 610/2013 (ELT 2013, L 182, lk 1)) (edaspidi „Schengeni lepingu rakendamise konventsioon“),² artiklis 54, koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 50, juhul kui asjaomane isik ei ole Euroopa Liidu kodanik? Kas taotluse saanud riigi ja

¹ Algkeel: prantsuse.

² EÜT 2000, L 239, lk 19; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9. Schengeni rakenduskonventsioon sõlmiti eesmärgiga tagada 14. juunil 1985 Schengenis alla kirjutatud lepingu, mis on sõlmitud Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 13; ELT eriväljaanne 19/02, lk 3, edaspidi „Schengeni leping“), kohaldamine.

asjaomase kolmanda riigi sõlmitud kahepoolne väljaandmisleping võib takistada sellise isiku väljaandmisest keeldumisel tuginemist *ne bis in idem*'i põhimõttele? Millist rolli võib sellisel juhul mängida ELTL artikkel 351? Sellised on sisuliselt käesolevas kohtuasjas tekkinud põhiküsimused.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Schengeni lepingu rakendamise konventsioon

3. Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni II jaotise 4. peatüki „Välismaalaste liikumist käsitlevad nõuded“ artikli 20 lõikes 1 on ette nähtud:

„Viisanõudest vabastatud välismaalane võib vabalt liikuda konventsiooniosaliste territooriumil kuni 90 päeva mis tahes 180-päevase ajavahemiku jooksul, kui ta vastab artikli 5 lõike 1 punktides a, c, d ja e osutatud sissesõidunõuetele.“³

4. Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni III jaotise 3. peatüki „*Ne bis in idem*“ põhimõtte kohaldamine“ artikkel 54 on sõnastatud järgmiselt:

„Isikut, kelle suhtes üks konventsiooniosaline on langetanud lõpliku kohtuotsuse, ei või teine konventsiooniosaline sama teo eest vastutusele võtta, tingimusel et kui isikule on karistus määratud, on ta selle ära kandnud või kannab seda või seda ei saa otsuse langetanud konventsiooniosalise õiguse alusel enam täitmisele pöörata.“

*Protokoll Schengeni *acquis*' liidu õigusesse integreerimise kohta*

5. Schengeni lepingu rakendamise konventsioon inkorporeeriti liidu õigusesse protokolliga Schengeni *acquis*' Euroopa Liitu integreerimise kohta, mis lisati Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule Amsterdami lepinguga⁴ kui „Schengeni *acquis*“ selle protokolliga lisa tähenduses.

6. Nõukogu 20. mai 1999. aasta otsuse 1999/436/EÜ, millega määratakse kooskõlas Euroopa Ühenduse asutamislepingu ja Euroopa Liidu lepingu asjakohaste sätetega kindlaks iga Schengeni *acquis*'d moodustava sätte või otsuse õiguslik alus,⁵ artiklist 2 ja selle otsuse A lisast nähtub, et nõukogu määras Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklite 54–58 õiguslikuks aluseks EL lepingu artiklid 34 ja 31.⁶

³ Vt käesoleva ettepaneku punkt 10.

⁴ EÜT 1997, C 340, lk 93.

⁵ EÜT 1999, L 176, lk 17; ELT eriväljaanne 19/01, lk 152. See otsus võeti vastu Schengeni *acquis*' Euroopa Liidu õigusesse integreerimise protokolliga artikli 2 lõike 1 teise lõigu alusel, milles on muu hulgas ette nähtud, et „[Euroopa Liidu] Nõukogu määrab [...] vastavalt asutamislepingute asjakohastele sätetele iga Schengeni *acquis*'d moodustava sätte või otsuse õigusliku aluse“.

⁶ EL lepingu artikkel 34 tunnistati kehtetuks Lissaboni lepinguga, samas kui EL lepingu artikkel 31 asendati ELTL artiklitega 82, 83 ja 85.

Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide vaheline väljaandmisleping

7. 25. juuni 2003. aasta Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide vahelise väljaandmislepingu (edaspidi „ELi ja USA leping“)⁷ artiklis 1 „Objekt ja eesmärk“ on sätestatud:

„Lepinguosalised kohustuvad kooskõlas käesoleva lepinguga tugevdama koostööd seoses liikmesriikide ja Ameerika Ühendriikide vaheliste kurjategijate väljaandmist reguleerivate suhetega.“

8. Selle lepingu artiklis 17 „Erandite puudumine“ on sätestatud:

„1. Käesolev leping ei takista taotluse saanud riigil toetuda keeldumise põhjustele, mis on seotud küsimusega, mida käesolevas lepingus ei reguleerita, kuid mida käsitletakse liikmesriigi ja Ameerika Ühendriikide vahel kehtivas kahepoolses väljaandmislepingus.

2. Kui taotluse saanud riigi põhiseaduses sisalduvad põhimõtted või riigile siduvad lõplikud kohtuotsused takistavad kõnealuse riigi väljaandmiskohustuse täitmist ja sellise küsimuse lahendus ei ole käesoleva lepingu või kehtiva kahepoolse lepinguga ette nähtud, peavad taotluse saanud ja taotluse esitanud riik omavahel konsultatsioone.“

Schengeni piirieeskirjad

9. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määruse (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieeskirjad),⁸ mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrusega (EL) 2018/1240, millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226⁹ (edaspidi „Schengeni piirieeskirjad“), artikli 6 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kuni 90-päevaseks kavandatud viibimiseks liikmesriikide territooriumil mis tahes 180-päevase ajavahemiku jooksul, mis tähendab igale viibimispäevale eelneva 180-päevase ajavahemiku arvestamist, kehtivad kolmandate riikide kodanikele järgmised territooriumile sisenemise tingimused:

- a) neil on kehtiv reisidokument, mis annab kasutajale õiguse piiri ületada ning vastab järgmistele kriteeriumidele:
 - i) see kehtib vähemalt kolm kuud pärast liikmesriikide territooriumilt lahkumise kavandatavat kuupäeva. Põhjendatud erakorralisel juhul võib sellest nõudest siiski loobuda;
 - ii) see on väljastatud viimase kümne aasta jooksul;

⁷ ELT 2003, L 181, lk 27; ELT eriväljaanne 19/06, lk 161.

⁸ ELT 2016, L 77, lk 1.

⁹ ELT 2018, L 236, lk 1.

- b) neil on kehtiv viisa, kui see on nõutav vastavalt [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrusele (EL) 2018/1806, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud,¹⁰] või kehtiv reisiluba, kui see on nõutav vastavalt [samale määrusele], välja arvatud juhul, kui neil on kehtiv elamisluba või kehtiv pikaajaline viisa;
- c) nad tõendavad kavatsetava viibimise eesmärki ja tingimusi ning neil on piisavalt elatusvahendeid nii kavatsetava viibimise ajaks kui ka tagasipöördumiseks oma päritolumaale või sõiduks kolmandasse riiki, kuhu lubamises nad on kindlad, või nad on võimelised omandama need vahendid seaduslikul teel;
- d) nende kohta ei ole [Schengeni infosüsteemi (SIS)] kantud hoiatust sisenemise keelamise eesmärgil;
- e) nad ei ohusta ühegi liikmesriigi avalikku korda, sisejulgeolekut, rahvatervist või rahvusvahelisi suhteid, eelkõige juhul kui nende kohta pole liikmesriikide siseriiklikesse andmebaasidesse kantud hoiatust sisenemise keelamise eesmärgil samadel põhjustel;
- f) nad annavad biomeetrilisi andmeid [...]

10. Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 20 lõiget 1 tuleb mõista nii, et see viitab Schengeni piirieskirjade artikli 6 lõikele 1. Viimati nimetatud sättega asendati nimelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määruse nr 562/2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad),¹¹ artikli 5 lõige 1, mis omakorda asendas Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 5 lõike 1.

Määrus 2018/1806

11. Määruse 2018/1806 artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„I lisa loetletud kolmandate riikide kodanikelt nõutakse liikmesriikide välispiiride ületamisel viisat.“

12. Kõnealuse määruse artikli 4 lõikes 1 on sätestatud:

„II lisa loetletud kolmandate riikide kodanikud vabastatakse artikli 3 lõikes 1 sätestatud nõudest viibimise puhul, mis ei ületa 90 päeva mis tahes 180-päevase ajavahemiku jooksul.“

13. Serbia kuulub nende kolmandate riikide hulka, kes on kantud kõnealuse II lisa loetellu.

¹⁰ ELT 2018, L 303, lk 39.

¹¹ ELT 2006, L 105, lk 1.

Saksamaa Liitvabariigi ja Ameerika Ühendriikide vaheline väljaandmisleping

14. 20. juunil 1978 sõlmitud Saksamaa Liitvabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahel sõlmitud väljaandmislepingu (Auslieferungsvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Vereinigten Staaten von Amerika)¹² (edaspidi „Saksamaa ja USA väljaandmisleping“) artiklis 1 „Väljaandmiskohustus“ on sätestatud:

„1. Lepinguosalised kohustuvad kooskõlas käesoleva lepingu sätetega andma vastastikku välja isikud, kes on saanud süüdistuse taotluse esitanud riigi territooriumil toime pandud kuriteo eest või karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ning kes viibivad teise lepinguosalise territooriumil.

2. Kui kuritegu on toime pandud väljaspool taotluse esitanud riigi territooriumi, lubab taotluse saanud riik väljaandmist kooskõlas käesoleva lepinguga, kui

a. samasugusel asjaoludel toime pandud teo eest võib karistuse mõista tema õigusnormide alusel või

b. isik, kelle väljaandmist taotletakse, on taotluse esitanud riigi kodanik.“

15. Saksamaa ja USA väljaandmislepingu, mida muudeti 21. oktoobri 1986. aasta Saksamaa Liitvabariigi ja Ameerika Ühendriikide väljaandmislepingu lisalepinguga (Zusatzvertrag zum Auslieferungsvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Vereinigten Staaten von Amerika)¹³ (edaspidi „esimene lisaleping“), artiklis 2 „Kuriteod, mille korral võib toimuda väljaandmine“, on sätestatud:

„1. Väljaandmine käesoleva lepingu alusel võib toimuda kuritegude korral, mis on karistatavad mõlema lepinguosalise õiguse järgi. Selleks et teha kindlaks, kas tegemist on väljaandmist kaasa tuua võiva kuriteoga, ei ole oluline, kas lepinguosaliste õiguses liigitatakse kuritegu samasse kuritegude kategooriasse, kas need kuuluvad sama määratluse alla või et topeltkaristatavus tuleneb föderaaltasandi, osariikide või liidumaade õigusest. [...]

2. Väljaandmine toimub kuriteo korral, mille puhul on võimalik kohaldada väljaandmist

a. kriminaalmenetluse raames, kui mõlema lepingupoole õiguse kohaselt karistatakse kuriteo eest vabadusekaotusega, mille maksimaalne pikkus on üle ühe aasta [...]

[...]“.

16. Saksamaa ja USA väljaandmislepingu artiklis 8 „*Ne bis in idem*“ on sätestatud:

„Väljaandmist ei toimu, kui taotluse saanud riigi pädevad asutused on isiku, kelle väljaandmist taotletakse, kuriteo eest, mille tõttu väljaandmist taotletakse, juba lõplikult õigeks või süüdi mõistnud.“

¹² BGBl. 1980 II, lk 646. Eelotsusetaotluses on märgitud, et see leping jõustus 30. juulil 1980.

¹³ BGBl. 1988 II, lk 1087.

17. Selle lepingu artikli 34 „Ratifitseerimine, jõustumine, lõpetamine“ lõikes 4 on sätestatud:

„Käesolev leping jääb jõusse kuni ühe aasta möödumiseni kuupäevast, mil üks lepinguosaline teatab kirjalikult lepingu lõpetamisest teisele lepinguosalisele.“

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul kohandati Saksamaa ja USA väljaandmislepingut ELi ja USA lepinguga 18. aprilli 2006. aasta Saksamaa Liitvabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahelise väljaandmislepingu teise lisalepingu (Zweiter Zusatzvertrag zum Auslieferungsvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Vereinigten Staaten von Amerika)¹⁴ (edaspidi „teine lisaleping“) abil.

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimus

19. Serbia kodanik HF võeti 20. jaanuaril 2022 Münchenis (Saksamaa) ajutiselt vahi alla Ameerika Ühendriikide taotlusel Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) väljastatud tagaotsimisteate alusel. Ameerika Ühendriigid taotlevad HFi väljaandmist kriminaalkorras kohtu alla andmiseks seoses süütegudega, mille ta pani väidetavalt toime 2008. aasta septembrist kuni 2013. aasta detsembrini. Selle tagaotsimisteate väljastas US District Court for the District of Columbia (Ameerika Ühendriikide Columbia ringkonna ringkonnakohus) 4. detsembril 2018 tehtud vahistamismääruse alusel, mis käsitles süüdistusi seoses „kokkuleppega osaleda kriminaalsetes korruptiivsetes organisatsioonides ja kokkuleppega pangapettuse ning kaugsidevahendite abil toimuva pettuse toimepanemiseks“ vastavalt Ameerika Ühendriikide seadustiku (U. S. Code) 18. jaotise vastavatele jagudele 1962 (d) ja 1349¹⁵. Praegu viibib HF väljaandmist oodates Saksamaal väljaandmisvahistuses.

20. Ameerika Ühendriikide ametiasutused palusid 25. jaanuari 2022. aasta kirjas Saksa ametivõimudel HF vahistada ning edastasid neile 4. detsembri 2018. aasta vahistamismääruse ja sama kuupäeva kandva United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuiti (Ameerika Ühendriikide Columbia ringkonna apellatsioonikohus) vandemeeste kogu (*grand jury*) süüdistusakti. 17. märtsi 2022. aasta kirjas edastasid nad Saksamaa ametiasutustele dokumendid, mis tuleb esitada koos väljaandmistetaotlusega.

21. Vahistamise ajal teatas HF, et ta elab Sloveenias, ja esitas Serbia passi, mis oli väljastatud 11. juulil 2016 ja mis kehtib kuni 11. juulini 2026, 3. novembril 2017 väljastatud Sloveenia elamisloa, mis lõppes 3. novembril 2019, ning Kosovo isikutunnistuse. Eelotsusetaotluse kohaselt jätsid Sloveenia ametiasutused 2020. aastal HFi elamisloa pikendamise taotluse rahuldamata.

22. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ja Generalstaatsanwaltschaft Münchens (Müncheni prokuratuur, Saksamaa) taotlusel esitasid Sloveenia ametiasutused järgmise teabe:

- Okrožno sodišče v Mariboru (Maribori regionaalne kohus, Sloveenia) 6. juuli 2012. aasta kohtuotsusega, mis jõustus 19. oktoobril 2012, mõisteti HFile 2009. aasta detsembrist kuni 2010. aasta juunini toime pandud süüteo, „infosüsteemi ründe“ eest karistusseadustiku (Kazenski zakonik) artikli 221 IV lõike tähenduses koostoimes II lõikega ühe aasta ja kolme kuu pikkune vabadusekaotus, mis asendati 480tunnise üldkasuliku tööga;

¹⁴ BGBl. 2007 II, lk 1618.

¹⁵ Eelotsusetaotluses on märgitud, et neid süütegusid, mille eest HF oli kantud Bundeskriminalamti (Saksamaa föderaalpolitsei amet) tagaotsitavate isikute riiklikku nimekirja, tuleb Saksa õiguse kohaselt kvalifitseerida „kuritegelikku ühenduse kuulumiseks“, „elektrooniliseks jälgimiseks ja infopüügiks“ ning „küberrünnakuks“.

- HF kandis kuni 25. juunini 2015 selle karistuse täies ulatuses ära;
- Okrožno sodišče v Kopru (Koperi regionaalne kohus, Sloveenia) jättis 23. septembri 2020. aasta kohtuotsusega rahuldamata Ameerika Ühendriikide ametiasutuste poolt kohtu alla andmise eesmärgil esitatud HFi väljaandmise taotluse põhjendusel, et Okrožno sodišče v Mariboru (Maribori piirkondlik kohus) oli selles taotluses kirjeldatud enne 2010. aasta juulit aset leidnud tegude suhtes teinud lõpliku otsuse;
- muude selles väljaandmistootluses kirjeldatud asjaolude puhul, mis leidsid aset pärast 2010. aasta juunit, puuduvad süüteo kahtlused;
- kõnealust 23. septembri 2020. aasta otsust ei muudetud Višje sodišče v Kopru (Koperi kõrgem kohus, Sloveenia) 8. oktoobri 2020. aasta kohtuotsusega ja see jõustus.

23. Eelotsusetaotluse kohaselt on Sloveenia ametiasutustele esitatud väljaandmistootluse ja käesolevas asjas kõne all oleva väljaandmistootluse aluseks samad süüteod. Lisaks sellele on Okrožno sodišče v Mariboru (Maribori regionaalne kohus) tuvastatud asjaolud identsed viimati nimetatud taotluses nimetatud asjaoludega, kuna seal on kirjeldatud enne 2010. aasta juulit toime pandud süütegusid.

24. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi, kas HFi Ühendriikidele väljaandmine on õiguspärane seoses asjaoludega, mida talle heidetakse ette vahistamismääruses ja 4. detsembri 2018. aasta süüdistusaktis 2010. aasta juulist varasema ajavahemiku kohta.

25. Sellega seoses väidab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohtu 12. mai 2021. aasta kohtuotsuses Bundesrepublik Deutschland (Interpoli tagaotsimisteade)¹⁶ sätestatud põhimõtted ei ole tema menetluses oleva kohtuasja lahendamiseks piisavad, arvestades erinevusi nimetatud kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjaga. Ta märgib, et käesoleval juhul ei ole asjaomane isik esiteks liidu kodanik, teiseks on tegemist ametliku väljaandmistootlusega, mitte ajutise vahistamisega pärast Interpoli avaldatud tagaotsimisteadet, ja kolmandaks, kui Saksamaa Liitvabariik peaks keelduma HFi väljaandmisest, kuna liidu õiguses on ette nähtud kohustus järgida *ne bis in idem*'i põhimõtet, siis rikub ta Saksamaa ja USA väljaandmislepingust tulenevat väljaandmiskohustust. Viimase punkti kohta märgib ta, et käesolevas asjas on Ameerika Ühendriikide ametiasutused esitanud dokumendid, mis peavad selle lepingu artikli 14 kohaselt olema väljaandmise taotlusele lisatud, et HFi ette heidetavad teod on karistatavad nii Ameerika Ühendriikide õiguse kui ka Saksa õiguse alusel¹⁷ ning et kõnealused süüteod on karistatavad vabadusekaotusega, mille maksimaalne kestus on Ameerika Ühendriikide õiguse kohaselt 20 või 30 aastat ja Saksa õiguse kohaselt 2–10 aastat¹⁸.

26. Praeguses seisus ei takista miski HFi väljaandmist 23. detsembri 1982. aasta seaduse rahvusvahelise õigusabi kohta kriminaalasjades (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (IRG))¹⁹ § 2 ja sellele järgnevate paragrahvide ning Saksamaa ja USA väljaandmislepingu artikli 4 ja sellele järgnevate artiklite alusel.

¹⁶ C-505/19, edaspidi „Interpoli tagaotsimisteate kohtuotsus“, EU:T:2021:376. Vt käesoleva ettepaneku punkt 44.

¹⁷ Vt selle kohta Saksamaa ja USA väljaandmislepingu artikli 2 lõige 1.

¹⁸ Vt selle kohta Saksamaa ja USA väljaandmislepingu artikli 2 lõige 2.

¹⁹ BGBl. 1982 I, lk 2071.

27. Täpsemalt, mis puudutab selle lepingu artiklis 8 sätestatud *ne bis in idem*'i põhimõtet, siis eelotsusetaotluse esitanud kohus väidab, et asjaolu, et Okrožno sodišče v Mariboru (Maribori piirkondlik kohus) 6. juuli 2012. aasta kohtuotsusega mõisteti HF juba lõplikult süüdi tegudes, mis pandi toime enne 2010. aasta juulit ja mis olid kõnealuse väljaandmistootluse aluseks, ning asjaolu, et selle kohtu poolt talle mõistetud karistus on juba täielikult täide viidud, ei ole vastuolus tema väljaandmisega Ühendriikidele. Kõigepealt nähtub selle artikli sõnastusest selgelt, et see puudutab üksnes olukorda, kus taotluse saanud riigi, käesoleval juhul Saksamaa Liitvabariigi pädevad asutused on süüdistatava juba lõplikult süüdi mõistnud. Seda ei ole võimalik tõlgendada nii, et see hõlmab ka teistes liikmesriikides tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid. Samuti on Saksamaa Liitvabariik ja Ameerika Ühendriigid Saksamaa ja USA väljaandmislepingut puudutavates läbirääkimistes kokku leppinud, et kolmandates riikides tehtud otsused ei takista väljaandmist. Lisaks sellele ei näinud teine lisaleping, millega Saksamaa ja USA väljaandmislepingut kohandati vastavalt ELi ja USA lepingule, ette erisätteid kahekordse karistuse keelu laiendamiseks kõikidele liikmesriikidele ega muutnud viimati nimetatud lepingu artiklit 8. Lõpuks ei ole Bundesverfassungsgerichti (Saksamaa Liitvabariigi konstitutsioonikohus) kohtupraktika kohaselt veel olemas rahvusvahelise tavaõiguse põhimõtet, mille kohaselt seda keeldu kohaldatakse ka kolmandates riikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste korral.

28. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski tekkinud küsimus, kas harta artikkel 50 koostoimes Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikliga 54 ei kohusta Saksamaa Liitvabariiki keelduma HFi väljaandmisest Ühendriikidele süütegude eest, mille eest Okrožno sodišče v Mariboru (Maribori piirkondlik kohus) on ta juba süüdi mõistnud, st teod, mis on seotud väljaandmistootluses nimetatud ja enne 2010. aasta juulit toime pandud tegudega.

29. Seejuures on eelotsusetaotluse esitanud kohus esimesena seisukohal, et nende kahe artikli koostoimest tulenevad tingimused on käesoleval juhul täidetud. Esiteks mõistis HFi lõplikult süüdi liikmesriigi kohus, nimelt Okrožno sodišče v Mariboru (Maribori piirkondlik kohus), ja talle mõistetud karistus on täies ulatuses täide viidud. Teiseks ei ole need sätted seotud liidu või liikmesriigi kodaniku staatusiga. Kolmandaks tuleneb Interpoli tagaotsimisteate kohtuotsuse punktidest 94 ja 95, et Interpoli poolt kolmanda riigi taotlusel avaldatud tagaotsimisteates nimetatud isiku ajutine vahistamine ühe osalisriigi²⁰ poolt kujutab endast „kriminaalmenetlust“ Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses. Seega tuleb otsust sellise väljaandmise õiguspärasuse kohta, mille tulemusel asjaomane isik kolmandale riigile kriminaalmenetluse läbiviimiseks üle antakse, samuti käsitada „kriminaalmenetlusena“. Neljandaks kujutab otsus liidu liikmesriigis vahistatud kolmanda riigi kodaniku Ameerika Ühendriikidele väljaandmise õiguspärasuse kohta endast liidu õiguse rakendamist harta artikli 51 tähenduses, kuna see puudutab igal juhul ELi ja USA lepingut. Seega tuleb selle lepingu kohaldamisel võtta arvesse hartaga tagatud põhiõigusi. Lisaks sellele oli HFi vahistamise ajal Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 20 lõike 1 alusel koostoimes Schengeni piirieskirjade artikli 6 lõike 1 punktiga b ja määruse 2018/1806 artikli 4 lõikega 1 õigus vabalt liikuda, kuna ta oli Serbia kodanikuna viisanõudest vabastatud. Ka sel põhjusel tuleb kõnealuseid põhiõigusi arvesse võtta.

30. Teisena soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski teada, kas harta artikkel 50 koostoimes Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikliga 54 võib kaasa tuua selle, et kolmanda riigi kodanikku ei või välja anda Ühendriikidele, kes ei ole Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni osaline ega liikmesriik. Sellega seoses märgib ta, et Interpoli tagaotsimisteadet käsitleva kohtuotsuse ja selle ulatuse põhjendamiseks viitas Euroopa Kohus ELTL artikli 21

²⁰ „Osalisriigi“ all tuleb mõista Schengeni lepingu osalisriiki.

tähenduses sellise isiku õigusele vabalt liikuda, keda selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjas oli tagaotsimisteatega silmas peetud, st Saksamaa kodaniku õigusele vabalt liikuda. HFil kui Serbia kodanikul ei olnud aga õigust vabalt liikuda ELTL artikli 21 lõike 1 tähenduses. Seevastu oli tal õigus vabalt liikuda Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 20 tähenduses, kuna ta oli viisanõudest vabastatud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et Interpoli tagaotsimisteadet käsitleva kohtuotsuse punktis 98 rõhutas Euroopa Kohus, et selles kohtuasjas eelotsusetaotluses silmas peetud olukord puudutas sellise isiku esialgset vahi alla võtmist, kelle kohta on Interpol kolmanda riigi taotlusel avaldanud tagaotsimisteate, mitte aga selle isiku väljaandmist sellele riigile. Euroopa Kohus ei ole seega veel teinud otsust käesolevas asjas kõne all oleva olukorra kohta, mis puudutab konkreetselt väljaandmistootlust.

31. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et eelotsuse küsimusele tuleb vastata nii, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikliga 54 koostoimes harta artikliga 50 ei ole käesoleval juhul vastuolus HFi väljaandmine Ameerika Ühendriikidele, kuna ta on kohustatud järgima Saksamaa Liitvabariigil lasuvat rahvusvahelise õiguse kohustust süüdistatava väljaandmise kohta.

32. Selles kontekstis jagab eelotsusetaotluse esitanud kohus õiguskirjanduses väljendatud seisukohta, et ELTL artikli 351 esimest lõiku kohaldatakse konventsioonidele, mille on liikmesriik küll sõlminud pärast 1. jaanuari 1958, kuid mis puudutavad valdkonda, milles liit sai pädevuse alles hiljem, „seoses pädevuse laienemisega[, mida] liikmesriigil ei olnud [asjaomase] lepingu sõlmimisel võimalik [...] objektiivselt ette näha“. Kohtujurist Kokott näib oma ettepanekus kohtuasjas *Commune de Mesquer*²¹ toetavat sama seisukohta. Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Schengeni leping ja Schengeni lepingu rakendamise konventsioon jõustusid pärast Saksamaa ja USA väljaandmislepingu jõustumist 30. juulil 1980 ning et Schengeni leping võeti liidu õigusesse üle alles 1997. aastal Amsterdamis lepinguga. Seetõttu ei olnud Saksamaa Liitvabariigil võimalik 1978. aastal ja 1980. aastal teada, et „üleeuroopaline“ *ne bis in idem*'i põhimõte või politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö põhimõte võetakse üle liidu pädevusvaldkonda.

33. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et esimese lisalepinguga ja teise lisalepinguga tehtud muudatused ei muuda selles olukorras midagi. Esimese lisalepingu puhul ei ole tegemist Saksamaa ja USA väljaandmislepingut puudutavate uute põhjalike läbirääkimistega ja see jõustus juba 11. märtsil 1993. Teise lisalepinguga piirdus Saksamaa Liitvabariik ainult ELi ja USA lepingu ülevõtmisega ning see ei sisalda ühtegi erisätet *ne bis in idem*'i põhimõtte kohaldamise kohta üleeuroopalisel tasandil.

34. Lõpuks väidab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kuna ELi ja USA lepingus ei ole ette nähtud harta artiklile 50 koosmõjus Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikliga 54 vastavat kogu Euroopas kehtivat topeltkaristamise keeldu, võib sellest teha *a contrario* järelduse, et endiselt tuleb järgida kahepoolset sõlmitud väljaandmislepingut, mis näeb ette ainult selle põhimõtte riigisisese järgimise.

²¹ C-188/07, EU:C:2008:174, punkt 95.

35. Neil asjaoludel otsustas Oberlandesgericht München (liidumaa kõrgeim üldkohus Münchenis, Saksamaa) 21. juuni 2022. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 1. juulil 2022, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni] artiklit 54 koosmõjus [harta] artikliga 50 tuleb tõlgendada nii, et nende õigusnormidega on vastuolus kolmanda riigi kodaniku, kes ei ole liidu kodanik ELTL artikli 20 tähenduses, väljaandmine selle konventsiooni osalisriigi ja Euroopa Liidu liikmesriigi asutuste poolt kolmandale riigile, kui asjaomane isik on mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis samade tegude eest, mida puudutab väljaandmistootlus, juba lõplikult süüdi mõistetud ja see kohtuotsus on täide viidud ning kui selle isiku kolmandale riigile väljaandmisest keeldumise otsus oleks võimalik üksnes kolmanda riigiga sõlmitud kahepoolse väljaandmislepingu rikkumise hinnaga?“

I. Menetlus Euroopa Kohtus

36. Kuna HF on vahi all alates 20. jaanuarist 2022 ning eelotsusetaotlus puudutab EL toimimise lepingu kolmanda osa V jaotise reguleerimisalasse kuuluvaid küsimusi,²² siis taotles eelotsusetaotluse esitanud kohus sama otsusega Euroopa Kohtult käesoleva eelotsusetaotluse lahendamist Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 107 sätestatud eelotsuse kiirmenetluses.

37. Euroopa Kohus otsustas 15. juulil 2022 selle taotluse rahuldada.

38. Generalstaatsanwaltschaft München (Müncheni prokuratuur), HF, Saksamaa valitsus ja Euroopa Komisjon esitasid kirjalikud seisukohad, milles nad vastasid muu hulgas küsimustele, mille Euroopa Kohus neile kirjalikult vastamiseks esitas. Samad menetlusosalised esitasid suulisi seisukohti ja vastasid Euroopa Kohtu küsimustele kohtuistungil, mis toimus 13. septembril 2022.

Analüüs

Sissejuhatavad märkused

39. Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikliga 54, milles on sätestatud *ne bis in idem*'i põhimõte, on vastuolus see, kui osalisriik võtab isiku vastutusele samade tegude eest, mille suhtes on teine osalisriik teinud tema kohta lõpliku otsuse, tingimusel et süüdimõistmise korral on isik talle määratud karistuse juba ära kandnud või kannab seda või ei saa seda nimetatud osalisriigi seaduste kohaselt enam täitmisele pöörata.

40. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 50 kehtestab selle põhimõtte põhiõigusena, sätestades, et „[k]edagi ei tohi uuesti kohtu alla anda ega karistada kuriteo eest, milles ta on liidu territooriumil seaduse järgi juba lõplikult õigeks või süüdi mõistetud“.

41. Lisaks, nagu ilmneb kõnealusest kahest artiklist, tuleneb *ne bis in idem*'i põhimõte nii liikmesriikide kui ka osalisriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest. Seega tuleb Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 tõlgendada lähtuvalt harta artiklist 50, mille olemuse järgimise see artikkel tagab²³.

²² Vt käesoleva ettepaneku punkt 6.

²³ Kohtuotsus Interpoli tagaotsimisteate kohta (punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).

42. Kohtupraktikast nähtub, et *ne bis in idem*'i põhimõtte kui *res judicata* põhimõtte otsese järelmi eesmärk on nimelt tagada õiguskindlus ja õiglus, kindlustades, et kui asjaomase isiku suhtes on menetlus toimunud ja olenevalt olukorrast on ta süüdi mõistetud, saab ta olla kindel, et seoses sama süüteoga tema suhtes uuesti menetlust ei alustata²⁴.

43. Eelotsuse küsimusele vastamiseks analüüsin kõigepealt, kas põhimõtted, mis Euroopa Kohus esitas kohtuotsuses Interpoli tagaotsimisteate kohta seoses Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tõlgendamisega, on ülekantavad sellisele olukorrale, nagu on kõne all põhikohtuasjas, seejärel, kas Saksamaa Liitvabariik rikub kohustusi, mis tulenevad Saksamaa ja USA väljaandmislepingust koosmõjus ELi ja USA lepinguga, kui ta keeldub HFi Ühendriikidele välja andmast *ne bis in idem*'i põhimõtte tõttu, ja lõpuks viimasest punktist tulenevalt seda, kas ELTL artikkel 351 võib avaldada mõju eelotsusetaotluse esitatud kohtu tõlgendusele.

Interpoli tagaotsimisteadet käsitlevas kohtuotsuses esitatud põhimõtete kohaldatavus käesolevas asjas

44. Interpoli tagaotsimisteadet käsitlevas kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 ja ELTL artikli 21 lõiget 1 tuleb lähtuvalt harta artiklist 50 tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui osalisriigi või liikmesriigi asutused võtavad esialgselt vahi alla isiku, kelle kohta on Interpol kolmanda riigi taotlusel avaldanud tagaotsimisteate, välja arvatud juhul, kui osalisriigis või liikmesriigis tehtud lõplikus kohtuotsuses tuvastatakse, et selle isiku kohta on vastav osalisriik või liikmesriik teinud lõpliku otsuse samade tegude suhtes, millel tagaotsimisteade põhineb.

45. Käesoleval juhul ilmneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu tuvastatud asjaoludest, et Okrožno sodišče v Mariboru (Maribori piirkonnakohus), see tähendab ühe osalisriigi kohus, tegi oma 6. juuli 2012. aasta kohtuotsuses lõpliku otsuse HFi poolt enne 2010. aasta juulit toime pandud süüks pandavate tegude kohta ning et HF on talle mõistetud karistuse täies ulatuses ära kandnud. Nendest tuvastatud asjaoludest nähtub samuti, et need asjaolud²⁵ on identsed nendega, mida käsitleti Ameerika Ühendriikide esitatud HFi väljaandmise taotluses, kuna selles on kirjeldatud enne 2010. aasta juulit toime pandud süütegusid. Eelotsusetaotluse kohaselt puudutab Ameerika Ühendriikide ametiasutuste väljaandmistootlus laiemalt HFi poolt 2008. aasta septembrist 2013. aasta detsembrini väidetavalt toime pandud süütegusid. Eelotsusetaotlus puudutab siiski ainult enne 2010. aasta juulit toime pandud süütegudega seotud faktilisi asjaolusid. Käesoleva ettepaneku ja kohtuotsuse huvides tuleb lähtuda esitatud küsimuses kirjeldatud olukorrast, nimelt sellest, et kõnealused asjaolud – ja seega süüteod – on identsed. See, kas Sloveenia kohtute lõpliku otsuse aluseks olnud teod on samad, mida peetakse silmas väljaandmistootluses, tuleb kindlaks teha eelotsusetaotluse esitanud kohtul, mitte Euroopa Kohtul.

²⁴ 22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Nordzucker jt (C-151/20, EU:C:2022:203, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

²⁵ Tuleb märkida, et harta artiklis 50 on kasutatud mõistet „kuritegu“, samas kui Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikkel 54 viitab mõistele „sama tegu“. Kohtupraktikas on nimetatud mõistet tõlgendatud nii, et sellega peetakse silmas „tegude sisulist laadi ning see hõlmab konkreetsete omavahel lahutamatu seotud tegude kogumit, sõltumata nende tegude õiguslikust kvalifikatsioonist või kaitsitud õiguslikust huvist“ (16. novembri 2010. aasta kohtuotsus Mantello, C-261/09, EU:C:2010:683, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika). Samamoodi, mis puudutab sama „kuriteo“ olemasolu harta artikli 50 tähenduses, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et selle tingimuse hindamisel on asjakohane kriteerium tegude sisulise samasuse kriteerium, mida tuleb mõista selliste konkreetsete omavahel lahutamatu seotud asjaolude kogumi esinemisena, mis viisid asjaomase isiku õigeks mõistmise või lõpliku süüdimõistmiseni (vt eelkõige 20. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Menci, C-524/15, EU:C:2018:197, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

46. Selleks et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 saaks käesolevas asjas kohaldada, on samuti nõutav, et tegemist oleks uue kriminaalmenetlusega, mida teine osalisriik, käesoleval juhul Saksamaa Liitvabariik, on HFi suhtes samade tegude eest alustanud. Interpoli tagaotsimisteadet käsitlevas kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus, et Interpoli avaldatud tagaotsimisteates nimetatud isiku ühe osalisriigi poolt esialgne vahi alla võtmine kolmanda riigi taotlusel seoses selle isiku suhtes alustatud kriminaalmenetlusega kujutab endast nimetatud osalisriigi toimingut, mis on seega osa kriminaalmenetlusest, mis laieneb osalisriikide territooriumile²⁶. Minu arvates on see lahendus suurepäraselt ülekantav põhikohtuasja vaidlusele, isegi kui – nagu rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus – see puudutab ametliku väljaandmistootluse kohta tehtud otsust. Nagu komisjon oma kirjalikes seisukohtades õigesti märgib, kui selline ajutine vahistamine, mille eesmärk on just nimelt väljaandmist ette valmistada, kuulub juba mõiste „menetlus“ alla Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses, siis see kehtib *a fortiori* ka väljaandmistootluse kohta tehtud otsuse puhul. Seda seisukohta jagab ka eelotsusetaotluse esitanud kohus.

47. Järelikult puudutab käesolev kohtuasi olukorda, kus isik, kelle suhtes on ühes lepinguosalisel riigis teatud tegude eest tehtud lõplik kohtuotsus, võetakse teises osalisriigis sama teo eest uuesti vastutusele.

48. Kohtuasja, milles tehti Interpoli tagaotsimisteate kohtuotsus, ja põhikohtuasja vaheline teine erinevus, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus esile tõi, seisneb asjaolus, et esimeses oli asjaomane isik liidu kodanik, kellel oli seetõttu õigus vabalt liikuda, mis on tagatud ELTL artikli 21 lõikega 1, samas kui teises on ta kolmanda riigi kodanik.

49. Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 sõnastus viitab kõikidele „isikutele“, kelle suhtes osalisriik langetab lõpliku kohtuotsuse, piirdumata ainult isikutega, kellel on liikmesriigi või osalisriigi kodakondsus. Samuti ei loo harta artikkel 50, milles on kasutatud määratlemata asesõna „kedagi“, mingit seost liidu kodakondsusega. Viimati nimetatud artikkel ei asu muide V jaotises „Kodanike õigused“, vaid VI jaotises „Õigusemõistmine“.

50. Teiseks vastab tõele, et tõlgendades Interpoli tagaotsimisteadet käsitlevas kohtuotsuses Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 sellega taotletavat eesmärki silmas pidades, tugineb Euroopa Kohus isikute, eelkõige liidu kodanike vaba liikumise põhimõttele. Selle kohtuotsuse punktis 79 märgib Euroopa Kohus, et selles artiklis ette nähtud *ne bis in idem*'i põhimõtte eesmärk on vältida vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal seda, et oma liikumisvabadust kasutavat isikut, kelle suhtes on tehtud lõplik otsus, võidakse samade tegude eest mitme osalisriigi territooriumil vastutusele võtta. Euroopa Kohtu väitel tuleb nimetatud artikli selles osas tõlgendamisel lähtuda ELL artikli 3 lõikest 2²⁷. Ta täpsustab, et täpsemalt tuleneb sellest kohtupraktikast, et isik, kelle suhtes on tehtud lõplik otsus, peab saama vabalt liikuda, ilma et ta peaks kartma samade tegude eest uuesti kriminaalvastutusele võtmist teises osalisriigis. Samuti vastab tõele, et selles kohtuotsuses esitatud Euroopa Kohtu arutluskäik osas, mis puudutab meid huvitavaid küsimusi,²⁸ sisaldab mitut viidet ELTL artikli 21 lõikele 1²⁹.

²⁶ Interpoli tagaotsimisteadet käsitlev kohtuotsus (punktid 90, 94 ja 95).

²⁷ Selles sättes on sätestatud, et „[l]iit moodustab oma kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on tagatud koos [...] kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemisega seotud asjakohaste meetmete rakendamisega“.

²⁸ Nimelt esimene kuni kolmas eelotsuse küsimus, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas kohtuasjas, milles see otsus tehti.

²⁹ Interpoli tagaotsimisteadet käsitlev kohtuotsus (punktid 71, 72, 85, 89, 91–93, 100, 102 ja 106).

51. Minu arvates ei saa nendest tuvastatud asjaoludest siiski järeldada, nagu väidavad Generalstaatsanwaltschaft München (Müncheni prokuratuur) ja Saksamaa valitsus, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 ulatus on piiratud liidu kodanikega, kes kasutavad oma õigust vabalt liikuda.

52. Leian, et need erinevad viited ELTL artikli 21 lõikele 1 on juba suures osas tingitud selle kohtuasja kontekstist, milles tehti Interpoli tagaotsimisteadet käsitlev kohtuotsus. Asjaomane isik oli Saksa kodanik, kes soovis eelotsusetaotluse esitanud kohtult, et see kohustaks Saksamaa Liitvabariiki võtma kõik vajalikud meetmed tema kohta esitatud tagaotsimisteate kõrvaldamiseks, kusjuures tema peamine mure oli see, et selle tagaotsimisteate olemasolu takistab tal minna muusse liikmesriiki või osalisriiki kui Saksamaa Liitvabariik ilma vahistamise ohuta. Seetõttu oli Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustest kahes sõnaselgelt viidatud ELTL artikli 21 lõikele 1.

53. Seoses käesoleva ettepaneku punktis 50 viidatud Euroopa Kohtu avaldusega, mida kordas Saksamaa valitsus ja mille kohaselt tuleb Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 tõlgendada lähtuvalt ELL artikli 3 lõikest 2, mis sisaldab viidet mõistele „liidu kodanik“, siis minu arvates ei ole see määrav. Nimelt andis Euroopa Kohus kohtuotsuses *Spasic*³⁰ sellise tõlgenduse, kuigi asjaomane isik oli Serbia kodanik. Samuti tõlgendas varasem kohtupraktika Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 juba ELL artikli 3 lõikele 2 eelnenud sättest, st EL lepingu artikli 2 esimese lõigu neljandast taandest lähtudes,³¹ kuigi viimati nimetatud sättes sellele mõistele ei viidatud³².

54. Seetõttu olen arvamusel, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem*'i põhimõte kaitseb iga isikut, kellel on Schengeni alal liikumisvabadus, olenemata sellest, kas tal on liidu kodaniku staatus või mitte.

55. Sellega seoses tuleb märkida, et nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus ja komisjon õigesti märgivad, on kolmandate riikide kodanikel teatavatel tingimustel, eelkõige juhul, kui neil on kehtiv elamisluba või kui nende suhtes ei kehti viisanõue, õigus vähemalt teatud aja jooksul Schengeni alal vabalt liikuda. Käesoleval juhul märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et HFil oli vahistamise ajal Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 20 lõike 1 alusel õigus vabalt liikuda, kuna ta oli Serbia kodanikuna viisanõudest vabastatud. Nende kodanike olukord Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni kontekstis on seega teatavatel juhtudel sarnane liidu kodanike omaga, mis – nagu komisjon samuti märgib – võib olla üks põhjustest, miks selle konventsiooni osalised ei ole piiranud *ne bis in idem*'i põhimõtte kohaldamist viimati nimetatud isikute kategooriale.

56. Samas, nagu väidavad Generalstaatsanwaltschaft München (Müncheni prokuratuur) ja Saksamaa valitsus, ei ole kolmandate riikide kodanikele ja liidu kodanikele tagatud liikumisvabadus võrdväärsed. Sellegipoolest eeldavad õiglus ja „õigusrahu“³³ samamoodi nagu

³⁰ 27. mai 2014. aasta kohtuotsus (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punktid 61–63).

³¹ Vt eelkõige 11. veebruari 2003. aasta kohtuotsus *Gözütök ja Brügge* (C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87, punkt 36; üks selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjadest puudutas Türgi kodanikku) ja 28. septembri 2006. aasta kohtuotsus *Gasparini jt* (C-467/04, EU:C:2006:610, punktid 34–37).

³² EL lepingu artikli 2 esimese lõigu neljanda taande kohaselt seab liit endale eesmärgiks „säilitada ja arendada liitu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alana, kus isikute vaba liikumine on tagatud üheskoos nii välispiirikontrolli, varjupaiga ja sisserändega kui ka kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemisega seotud asjakohaste meetmete võtmisega“.

³³ 28. septembri 2006. aasta kohtuotsus *Gasparini jt* (C-467/04, EU:C:2006:610, punkt 27).

liidu kodanike puhul, et need kodanikud saaksid juhul, kui nende suhtes on ühes osalisriigis tehtud lõplik kohtuotsus, kasutada oma õigust liikuda vabalt Schengeni alal, ilma et nad peaksid kartma samade tegude eest uue kriminaalmenetluse alustamist teises osalisriigis.

57. Kolmandaks nõustun ma komisjoni väitega, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem*'i põhimõtte ainus eesmärk ei ole tagada isikute vaba liikumine, isegi kui on vaieldamatu, et sellel on asjakohases kohtupraktikas oluline roll³⁴. Nimelt on selle põhimõtte eesmärk vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal samuti tagada õiguskindlus sel viisil, et liikmesriikide kriminaalõiguse alaste õigusaktide ühtlustamise või lähendamise puudumisel järgitakse riigiasutuste lõplikke otsuseid³⁵. Asjaolu, et *ne bis in idem*'i põhimõte, mille ulatus oli algul piiratud iga konkreetse riigi territooriumiga, saab Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 alusel „riikidevahelise“ kohaldamisulatusel, on vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala väljendus, mis põhineb vastastikuse usalduse ja kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttel. Nii rõhutab Euroopa Kohus Interpoli tagaotsimisteadet käsitlevas kohtuotsuses, nagu ka paljudes varasemates kohtuotsustes, et see artikkel eeldab tingimata seda, et osalisriikide karistusõigussüsteemides valitseks vastastikune usaldus ja et iga osalisriik tunnistaks teistes osalisriikides kehtivaid karistusõigusnorme, isegi kui tema enda õigusnormide kohaldamine viiks teistsuguse lahenduseni³⁶. Nagu komisjon õigesti väidab, oleks juhul, kui vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal oleks võimalik sama isiku suhtes sama teo eest alustada mitut kriminaalmenetlust, see vastuolus sellise ala eesmärgiga ning rikuks vastastikuse usalduse ja kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtet.

58. Eespool esitatud kaalutlusi näib lisaks sellele kinnitavat ka Interpoli tagaotsimisteadet käsitleva kohtuotsuse punkt 89, milles Euroopa Kohus otsustas, et juhul, kui tuvastatakse, et *ne bis in idem*'i põhimõte on kohaldatav Interpoli avaldatud tagaotsimisteadetes nimetatud isiku suhtes, „on selle isiku esialgne vahi alla võtmine [osalisriigi või selle riigi asutuste poolt, kellele see isik välja antakse,] või vajaduse korral vahi alla jätmine vastuolus *nii* vastastikuse usaldusega, mida Schengeni [lepingu rakendamise] konventsiooni artikkel 54 [osalisriikide] vahel eeldab [...], kui ka liikumisvabadusega, mis on tagatud ELTL artikli 21 lõikega 1, tõlgendatuna lähtuvalt harta artiklist 50“³⁷. Nii otsustades ei seadnud Euroopa Kohus Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 kohaldamise tingimuseks ELTL artikli 21 lõike 1 kohaldamist ega tõlgendanud esimest sätet teisest lähtuvalt.

59. Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvestades olen arvamusel, et põhimõtted, mille Euroopa Kohus sõnastas Interpoli tagaotsimisteadet käsitlevas kohtuotsuses Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 kohta, on kohaldatavad sellises faktilises ja õiguslikus olukorras, nagu on kõne all käesolevas asjas. Kuna Schengeni lepingu rakendamise konventsioon on liidu õiguse lahutamatu osa,³⁸ tuleb lisaks asuda seisukohale, et niisuguses olukorras rakendavad liikmesriigi ametiasutused liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses ja peavad seega järgima hartaga tagatud põhiõigusi, sealhulgas harta artiklis 50 sätestatud õigust, et sama

³⁴ Vt eelkõige 11. veebruari 2003. aasta kohtuotsus Gözütok ja Brügge (C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87, punkt 38).

³⁵ 27. mai 2014. aasta kohtuotsus Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punkt 77). Vt selle kohta Interpoli tagaotsimisteadet käsitleva kohtuotsuse punkt 79, mille sisu on esitatud käesoleva ettepaneku punktis 50.

³⁶ Interpoli tagaotsimisteadet käsitlev kohtuotsus (punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka 11. veebruari 2003. aasta kohtuotsus Gözütok ja Brügge (C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87, punkt 33) ja 28. septembri 2006. aasta kohtuotsus Van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:614, punkt 43).

³⁷ Kohtujuristi kursiiv.

³⁸ Vt käesoleva ettepaneku punkt 5.

süüteo eest ei saa isiku üle kohut mõista ega teda karistada kaks korda³⁹. Seetõttu leian, et Saksamaa Liitvabariigi otsus anda HF Ühendriikidele välja, et alustada seal kriminaalmenetlust tegude eest, mis on identsed nendega, mille eest ta on Sloveenias juba lõplikult süüdi mõistetud ja talle on mõistetud karistus, mille ta on juba täies ulatuses ära kandnud, rikub Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 koostoimes harta artikliga 50.

60. Neid järeldusi ei sea minu arvates kahtluse alla Generalstaatsanwaltschaft Müncheneri (Müncheni prokuratuur) argumendid, et *ne bis in idem*'i põhimõtte laiendamine kolmandatele riikidele väljaandmise valdkonnas koos seostamisega süüdimõistvate kohtuotsustega, mis on tehtud teistes riikides kui taotluse saanud riik, toob kaasa ohu, et õigusrikkujad tuginevad pahatahtlikult sellele põhimõttele kriminaalmenetluse vältimiseks. Nimelt põhinevad need argumendid – mis on pealegi raskesti mõistetavad – pelgalt oletustel⁴⁰. Lisaks võib viidatud oht igal juhul esineda olukordades, milles osalevad üksnes osalisriigid või mis käsitlevad liidu kodanikke. Lõpuks ei võimalda ükski eelotsusetaotluses esitatud asjaolu väita, et HF tugineb käesolevas asjas pahatahtlikult *ne bis in idem*'i põhimõttele.

Saksamaa ja USA väljaandmisleping ning ELi ja USA leping

61. Eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb analüüsida, kas Saksamaa Liitvabariik rikub oma kohustusi, mis tulenevad Saksamaa ja USA väljaandmislepingust, kui ta keeldub HFi Ühendriikidele välja andma *ne bis in idem*'i põhimõtte alusel, nagu väidab eelotsusetaotluse esitanud kohus, ning kui see on nii, siis kas see võib takistada sellist keeldumist.

62. Arvestades eelotsusetaotluses esitatud järeldusi, mis on esitatud käesoleva ettepaneku punktides 25–27, näib, et käesoleval juhul, nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, on Saksamaa ametiasutused põhimõtteliselt kohustatud HFi Ühendriikidele välja andma Saksamaa ja USA väljaandmise lepingu artikli 1 alusel, kuna kõik selles lepingus ette nähtud tingimused näivad olevat täidetud. Seoses konkreetsemalt kõnealuse lepingu artiklis 8 („*Ne bis in idem*“) ette nähtud keeldumispõhjendusega kinnitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et see ei ole käesolevas kohtuasjas kohaldatav, kuna varasema lõpliku otsuse on teinud Sloveenia ametiasutused, mitte taotluse saanud riigi, see tähendab Saksamaa Liitvabariigi ametiasutused.

63. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab ELi ja USA lepingule, märkides, et selles ei ole ette nähtud *ne bis in idem*'i põhimõtte kohaldatavust „Euroopa tasandil“, ning järeldab sellest *a contrario*, et Saksamaa ja USA väljaandmislepingust tulenevat väljaandmiskohustust tuleb täita.

64. Sellega seoses leian ma sarnaselt eelotsusetaotluse esitanud kohtu ja komisjoniga, et ELi ja USA leping, mille eesmärk selle artikli 1 kohaselt on tugevdada liidu ja Ameerika Ühendriikide koostööd seoses liikmesriikide ja selle kolmanda riigi vahel kehtivate väljaandmist puudutavate suhetega, on kohaldatav sellises olukorras, nagu on kõne all käesolevas asjas⁴¹. Nagu komisjon õigesti täpsustab, „moodustab see leping ühise raamistikku, mis täiendab ja asendab liikmesriikide ja [Ameerika] Ühendriikide vahel sõlmitud kahepoolseid väljaandmislepinguid ning on seega põhimõtteliselt kohaldatav kõikide lepinguosaliste vaheliste suhetele väljaandmise valdkonnas“.

³⁹ Vt eelkõige 20. märtsi 2018. aasta kohtuotsus *Garlsson Real Estate* jt (C-537/16, EU:C:2018:193, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka käesoleva ettepaneku punkt 41.

⁴⁰ Generalstaatsanwaltschaft München (Müncheni prokuratuur) väidab oma kirjalikes seisukohtades, et „[a]sjaomane isik võib alati provotseerida tema suhtes menetluse alustamist, esitades ise kaebuse“, ning et „kui [ta] esitab ka algelisi ülestunnistusi, avaneb talle laiaulatuslik menetluse peatamise võimalus ilma edasiste toiminguteta, mis on ootuspärane juhul, kui muud tõendid ei kuulu uurimise eest vastutava asutuse mõjualasse ja kui see asutus ei tuvasta süüteo ulatust nende ülestunnistuste alusel“.

⁴¹ Vajaduse korral kinnitab see, et tegemist on liidu õiguse kohaldamisalaga ning et eelkõige tuleb arvesse võtta hartaga tagatud põhiõigusi.

Ühestki selle lepingu sättest ei saa järeldada, et liikmesriikide sõlmitud kahepoolsetel väljaandmislepingutel on selle suhtes esimus. Eelkõige ei saa ELi ja USA lepingu võimalik allutamine neile lepingutele tuleneda selle artiklist 3, mille kohaselt teatavaid selle lepingu sätteid kohaldatakse üksnes juhul, kui eelnimetatud kahepoolsetes lepingutes vastavad sätted puuduvad, ega ka artikli 17 lõikest 1, mille kohaselt taotluse saanud riigil säilib võimalus tugineda kahepoolses lepingus sätestatud väljaandmisest keeldumise põhjustele, mis on seotud küsimusega, mida nimetatud leping ei reguleeri. Vastupidi, muud ELi ja USA lepingu sätteid, nagu selle artikkel 18, millest nähtub, et üksnes sellele lepingule vastavaid kahepoolseid lepinguid võib sõlmida pärast selle lepingu jõustumist ühe liikmesriigi ja Ameerika Ühendriikide vahel, kinnitavad, et see leping on üldkohaldatav.

65. Nagu Euroopa Kohus märgib Interpoli tagaotsimisteadet käsitleva kohtuotsuse punktis 97, ei näe ELi ja USA leping sõnaselgelt ette, et kui *ne bis in idem*'i põhimõte on kohaldatav, võiksid liikmesriikide asutused Ameerika Ühendriikide väljaandmistaoitluse rahuldamisest keelduda. Üldisemas plaanis ei ole lepingus peale artikli 13, mis puudutab surmanuhtlust, ette nähtud väljaandmisest keeldumise konkreetseid põhjuseid⁴². Kohtujurist Bobek rõhutab oma ettepanekus kohtuasjas Bundesrepublik Deutschland (Interpoli tagaotsimisteade),⁴³ et kui küsimust ei ole liidu tasandil reguleeritud, kuuluvad väljaandmist reguleerivad õigusnormid liikmesriikide pädevusse, kellel on vabadus sõlmida sellega seoses kahepoolseid lepinguid kolmandate riikidega. Liikmesriigid on siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel järgima liidu õigust ja täpsemalt hartaga tagatud põhiõigusi, sealhulgas harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem*'i põhimõtet, ega saa seega võtta kohustusi, mis on vastuolus liidu õigusest tulenevate kohustustega.

66. Seetõttu olen arvamusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu argumentidega ELi ja USA lepingu *a contrario* tõlgendamise kohta ei saa nõustuda ning et arvestades ELTL artikli 351 sätteid, mida analüüsitakse allpool, tuleb järeldada, et Saksamaa Liitvabariik ei saa HFi väljaandmistaoitluse rahuldamiseks tugineda Saksamaa ja USA väljaandmislepingust tulenevatele kohustustele.

67. Seda arvestades võib just tuginedes ELi ja USA lepingule asuda sarnaselt komisjoniga seisukohale, et HFi Ühendriikidele väljaandmisest keeldumine ei riku tingimata Saksamaa ja USA väljaandmislepingut. Selle lepingu artikli 17 lõikes 2 on sätestatud, et „[k]ui taotluse saanud riigi põhiseaduses sisalduvad põhimõtted või riigile siduvad lõplikud kohtuotsused“ võivad „[takistada] kõnealuse riigi väljaandmiskohustuse täitmist“ ja kui „sellise küsimuse lahendus ei ole käesoleva lepingu või kehtiva kahepoolse lepinguga ette nähtud, peavad taotluse saanud ja taotluse esitanud riik omavahel konsultatsioone“. Kuigi vastab tõele, et see säte näeb sellisel juhul õigusliku tagajärjena ette üksnes asjaomaste riikide vahelise konsulteerimiskohustuse, väljendab see siiski ELi ja USA lepingu osaliste tahet tunnistada, et teatud asjaolud, mida ei ole kohaldatavas kahepoolses väljaandmislepingus sõnaselgelt ette nähtud, võivad kujutada endast väljaandmise takistust⁴⁴.

68. Lisaks asjaolule, et Okrožno sodišče v Mariboru (Maribori regionaalne kohus) 6. juuli 2012. aasta kohtuotsust võib pidada Saksamaa Liitvabariigile „siduvaks lõplikuks kohtuotsuseks“, näib mulle, et liikmesriigi „põhiseaduses sisalduvate põhimõtete“ hulka võib muu hulgas lugeda

⁴² 10. aprill 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 38).

⁴³ C-505/19, EU:C:2020:939, punktid 78–80. Vt selle kohta ka 6. septembri 2016. aasta kohtuotsus Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 26) ja Interpoli tagaotsimisteade kohtuotsus (punkt 100).

⁴⁴ Vt selle kohta kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Bundesrepublik Deutschland (Interpoli tagaotsimisteade) (C-505/19, EU:C:2020:939, punkt 76).

liidu õiguse esimest ja põhiõiguste kaitset. Minu arvates peavad sellises olukorras nagu käesoleval juhul seega eelkõige asjaomase liikmesriigi pädevad asutused alustama konsultatsioone Ameerika Ühendriikide pädevate asutustega. Kuigi ma nõustun komisjoni hinnanguga, mille kohaselt ei saa need konsultatsioonid viia selleni, et liikmesriik eiraks liidu õigusega loodud „takistust“, ei väida ma siiski, erinevalt kõnealusest institutsioonist, et Saksamaa ja USA väljaandmisleping koostoimes ELi ja USA lepinguga ei ole lõppkokkuvõttes vastuolus liidu õigusega. Kui sellised konsultatsioonid ei peaks viima Ameerika Ühendriikide pädevate asutuste poolse väljaandmistootluse tagasivõtmiseni või vajaduse korral piiramiseni, ei ole taotluse saanud liikmesriigil muud võimalust kui anda liidu õigusele kahepoolsest väljaandmislepingust tulenevate kohustuste suhtes esimus.

ELTL artikli 351 kohaldatavus

69. Jääb veel kindlaks teha, kas Saksamaa Liitvabariik võiks tugineda ELTL artikli 351 esimesele lõigule, et täita Saksamaa ja USA väljaandmislepingust tulenev kohustus anda HF Ühendriikidele välja, vaatamata selle kohustuse vastuolule liidu õigusega⁴⁵.

70. ELTL artikli 351 esimeses lõigus on sätestatud, et aluslepingute sätted ei mõjuta õigusi ja kohustusi, mis tulenevad enne 1. jaanuari 1958 või ühinevate riikide puhul enne nende ühinemise kuupäeva sõlmitud lepingutest ühe või mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel⁴⁶.

71. Saksamaa ja USA väljaandmisleping kirjutati alla 20. juunil 1978 ja see jõustus 30. juulil 1980 ehk pärast 1. jaanuari 1958, seega ajal, mil Saksamaa Liitvabariik oli juba Euroopa Majandusühenduse liige. Seega, kui lähtuda ELTL artikli 351 esimese lõigu kitsast tõlgendusest, tuleb järeldada, et see säte ei ole käesolevas asjas kohaldatav.

72. Siiski olen samuti nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus, Generalstaatsanwaltschaft München (Müncheni prokuratuur), Saksamaa valitsus ja komisjon seisukohal, et ELTL artikli 351 esimest lõiku tuleb tõlgendada laialt, nii et see hõlmab analoogia alusel ka konventsioone, mille liikmesriik on sõlminud pärast 1. jaanuari 1958 või tema ühinemise kuupäeva, kuid enne kuupäeva, mil liit sai pädevuse nendes konventsioonides käsitletud valdkonnas.

73. Vaadeldaval juhul sai liit pädevuse politsei- ja õigusvalase koostöö valdkonnas kriminaalasjades esmalt alles pärast Maastrichti lepingu jõustumist 1. novembril 1993 ja seejärel pärast Amsterdami lepingu jõustumist 1. mail 1999 ning need kuupäevad on hilisemad Saksamaa ja USA väljaandmislepingu jõustumise kuupäevast. Sama kehtib ka juhul, kui võtta arvesse Schengeni lepingut ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni, mis allkirjastati vastavalt 14. juunil 1985 ja 19. juunil 1990 ning mis võeti liidu õigusesse üle alles Amsterdami lepinguga.

⁴⁵ See artikkel on üldkohaldatav ja seda kohaldatakse kõikide selliste rahvusvaheliste konventsioonide suhtes, olenemata nende eesmärgist, mis võivad mõjutada lepingu kohaldamist (5. novembri 2002. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik, C-466/98, EU:C:2002:624, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega võib seda kohaldada Saksamaa ja USA väljaandmislepingu suhtes.

⁴⁶ Kohtupraktika kohaselt on selle sätte eesmärk rahvusvahelise õiguse põhimõtete kohaselt täpsustada, et asutamislepingu kohaldamine ei mõjuta asjaomase liikmesriigi kohustust arvestada kolmandate riikide õigustega, mis on ette nähtud tema ühinemisest varasemas konventsioonis, ning täita oma vastavaid kohustusi (9. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika). Kui kasutada kohtujurist Jääskineni sõnastust ettepanekus kohtuasjas komisjon *vs.* Slovakkia, siis „lahendab see säte kahe kohustuse vahelise vastuolu varasema kasuks ning kodifitseerib sellega rahvusvahelise õiguse põhimõtte, et hilisem leping, mis on vastuolus varasemaga, ei saa õiguslikult mõjutada riigi õigusi, mis on ainult varasema lepingu pool“ (C-264/09, EU:C:2011:150, punkt 73).

74. Seetõttu näib mulle, et võib asuda seisukohale, et kui Saksamaa Liitvabariik sõlmis Ameerika Ühendriikidega Saksamaa ja USA väljaandmislepingu, oli ta samasuguses olukorras nagu olukord, millele viidatakse ELTL artikli 351 esimeses lõigus.

75. Kas see tähendab ühtlasi, et käesoleval juhul peaks tal olema lubatud rahuldada HFi Ühendriikidele väljaandmise taotlus? Mina nii ei arva.

76. Nimelt on Euroopa Kohus juba otsustanud kohtuotsuses Kadi ja Al Barakaat International Foundation vs. nõukogu ja komisjon, et EL lepingu artikkel 307, mis eelnes ELTL artiklile 351, ei saa mingil juhul lubada seada kahtluse alla liidu õiguskorra aluste hulka kuuluvaid põhimõtteid, sealhulgas põhiõiguste kaitset⁴⁷. Vastupidi sellele, mida väidab komisjon oma kirjalikes seisukohtades, on põhimõtted, mille Euroopa Kohus selles kohtuotsuses välja tõi, käesolevale asjale täielikult ülekantavad, kuna põhiõiguste raames ei saa eristada mõningaid neist, mis oleks teistega võrreldes olulisemad⁴⁸. Sellest järeldub minu arvates, et Saksamaa Liitvabariik ei saa õigustada harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem*'i põhimõtte rikkumist, mille tooks kaasa HFi väljaandmine Ühendriikidele, kohustusega järgida Saksamaa ja USA väljaandmislepingut.

77. Lisaks sellele kohustab ELTL artikli 351 teine lõik liikmesriike kasutama kõiki vajalikke vahendeid, et kõrvaldada võimalikud vastuolud asjaomaste konventsioonide ja aluslepingute vahel. Need vahendid võivad nõuda, et kohtud kontrolliksid, kas sellist vastuolu saab vältida, tõlgendades konventsiooni võimalikult suures ulatuses kooskõlas liidu õigusega, järgides seejuures rahvusvahelist õigust⁴⁹. Kui selline liidu õigusega kooskõlas olev tõlgendamine ei ole võimalik, peaksid liikmesriigid sellises olukorras nagu käesolevas asjas pidama konsultatsioone, nagu on ette nähtud ELi ja USA lepingu artikli 17 lõikes 2, või juhul kui tekivad takistused, mis muudavad konventsiooni muutmise võimatuks, konventsiooni denonsseerima⁵⁰. Viimase punkti kohta tuleb märkida, et Saksamaa ja USA väljaandmislepingu artikli 34 lõige 4 sisaldab klauslit, mis näeb sõnaselgelt ette iga lepinguosalise võimaluse see leping denonsseerida.

Ettepanek

78. Esitatud põhjendusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Oberlandesgericht Müncheni (liidumaa kõrgeim üldkohus Münchenis, Saksamaa) esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Schengenis 19. juunil 1990 allkirjastatud ja 26. märtsil 1995 jõustunud konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrusega (EL) nr 610/2013), artiklit 54 koosmõjus Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 50

tuleb tõlgendada nii, et

⁴⁷ 3. septembri 2008. aasta kohtuotsus (C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461, punkt 304).

⁴⁸ Pealegi, korrates sõnastust, mida kasutas kohtujurist Wahl oma ettepanekus kohtuasjas Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie, on *ne bis in idem*'i põhimõtte puhul tegemist „üheda iga õigusriigi põhimõttele rajatud õigussüsteemi nurgakividest“ (C-617/17, EU:C:2018:976, punkt 18). Samuti määratletakse see põhimõte kohtupraktikas kui „liidu õiguse aluspõhimõte“ (vt eelkõige 25. veebruari 2021. aasta kohtuotsus Slovak Telekom, C-857/19, EU:C:2021:139, punkt 40).

⁴⁹ 22. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Ferrari (C-720/18 ja C-721/18, EU:C:2020:854, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika).

⁵⁰ Vt selle kohta 22. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Ferrari (C-720/18 ja C-721/18, EU:C:2020:854, punkt 69).

nende õigusnormidega on vastuolus isiku, sõltumata sellest, kas isik on liidu kodanik ELTL artikli 20 tähenduses või mitte, väljaandmine Euroopa Liidu liikmesriigi asutuste poolt kolmandale riigile, kui see isik on mõnes teises liikmesriigis samade tegude eest, mida puudutab väljaandmistaotlus, juba lõplikult süüdi mõistetud ja see kohtuotsus on täide viidud, ning seda isegi juhul, kui väljaandmisest keeldumise otsus oleks võimalik üksnes selle kolmanda riigiga sõlmitud kahepoolse väljaandmislepingu rikkumise hinnaga.